

שניתח חקנהעלה

פנינים הערות והארות ושיח תורני בין בני הקהילה בעניינים הלכמיים לעמוד הקהילה
מס' סנהדרין פרק דיני ממונות – נאסף בחלקו מתוך שלוחת 'היא שיחת' בקו עמוד הקהילה

פרשת מקץ
שנה א גליון יג

חזרה שיש ש"ק יא: - יג:
לימוד בימים א - ה הבעל"ט יד. - טז.

יא. גמ' אין מעברין את השנה לא
מפני הגדיים ולא מפני הטלאים.

פרש"י שצריכים גדיים לפסח, ואע"פ שהם
קטנים א"צ לעבר כדי שיגדלו, ויל"ע במאי
עסקינן אם מיירי שיש מספיק גדיים שיבוא
לכ"א כזית א"כ מאי קמ"ל, ומה ס"ד שיצטרכו
לעבר, ואי מיירי שהקטנים אינם מספיקים
שיבוא לכל אחד כזית, א"כ מדוע באמת אין
מעברין, כדי שיוזכו כולם לקיים מצוות הפסח,
ובשקל הקודש להגרוח"ק (פ"ד ה"ז ציון הלכה סקנ"ז)
כתב דאפי' אם אין כדי כזית לכל אחד אין
מעברין, אע"פ שימנעו הרבה מלקיים מצוות
הפסח, וצ"ע מדוע באמת שלא יעברו כמו כל
שאר הדברים שמעברין עליהם.

הר"ר פינחס ליברמן

תגובת רבינו: נראה דבדואי אם אין כדי
כזית לכ"א דמעברין, ודלא כשקל הקודש, אלא
דהכא מיירי בסתמא שיש הרבה גדיים ויכולים
לעשות הרבה חבורות קטנות, והחידוש של
הברייתא הוא, דאע"פ שיש חסרון במה
שיביאו הרבה גדיים, ויהא קושי להספיק
שחיטת כל הפסחים, וגם כיון דהחבורות יותר
קטנות, כיון שהבהמות קטנות יותר עלולים
לבוא לידי נותר, אעפ"כ אין מעברין.

יא. גמ' מהודיעין אנחנו לכוך
דזמן ביעורא מטא.

הנה בגדר מצות ביעור מעשרות יש מח'
בין החזון"א דמאי סי' ב' למנ"ח מצוה תר"ז
מהו גדרה, דלהמנ"ח המצוה היא לבערה
מרשות הישראל ע"י שיתן לכהן וללווי, או
ע"י שיבערה מן העולם, ולהחזון"א אין מצוה
של ביעור מן העולם, אלא המצוה לקיים כל
הלכות הפרשת תו"מ עד זמן הביעור, ויל"ע
דברש"י כאן משמע דלא כהחזון"א דכ' דמע"ש
מתבער בכ"מ שהוא, ומשמע שעצם הכילוי מן
העולם הוא ג"כ ממצות הביעור, וצ"ע.

ר' יחיאל קפלר

יב. גמ' אין מעברין אלא אדר.

בתוס' ובראשונים כ' דילפינן מקראי דאין
מעברין אלא אדר, ולכא' אינו מובן מדוע
צריך ילפותא דאין מעברין אלא אדר, הרי
בתורה אין שמות לחדשים, רק הם נקראים על
שם מספרן מחודש ניסן, וא"כ לא שייך בכלל
להוסיף חודש קודם אדר, דתמיד כל חודש
יספר וגם חודש העיבור, ואם תעבר את אלול
ימצא שאלול ב' יהא חודש השביעי ואז יהיו כל
היו"ט, וביותר יוקשה על התוס' הרא"ש, שכ'

דילפינן מדכתי' בחודש השביעי בא' לחודש,
שצריך שתשרי יהא חודש השביעי ואם תעבר
קודם תשרי ימצא שתשרי יהא חודש השמיני,
ולכא' הוא משולל הבנה דממ"נ אם ההנחה
לפני הפסוק שחודש העיבור נספר בתוך סדר
החדשים א"כ א"צ לימוד לזה, דלא שייך כלל
לעבר בין חודש שיש לשביעי וכנ"ל, ואם
ההנחה היא שחודש העיבור אינו נספר, א"כ
כיצד מוכח בפסוק שא"א לעבר קודם תשרי,
הרי גם אם תעבר את אלול עדיין יהא תשרי
חודש השביעי כיון שחודש העיבור אינו נספר.

ר' צבי ישי דמן

תגובת רבינו: לולי הפסוק היינו מניחים
שחודש העיבור אינו נספר בתוך שאר
החדשים, דכיון דשנה רגילה בנוי' בעצם מי"ב
חדשים, גם שנה מעוברת היא מורכבת מי"ב
חדשים זהים לשנה רגילה, אלא שדוחפים בה
חודש שהוא יוצא דופן מההרכב של השנה,
ולכן אינה נספרת בתוך מנין החודשים, אלא
דילפינן מקרא דבחודש השביעי, דרצון התורה
הוא שחודש תשרי לא יהי' רק שייך לחודש
השביעי [במושגים של שנה מורכבת מי"ב
חודש] אלא גם במציאות יהי' החודש השביעי
מחודש ניסן, ולכן לא מעברים כדי שלא יחסר
בתשרי מעלה זו שתהא חודש השביעי גם
בפועל, ודו"ק.

[א"ה דברי רבינו נאמרו באריכות ובעמקות
רחבה, וכאן לא נכתב אלא כפי קוצר המשיג,
ובקיצור דברים].

גמ' אין מעברין את השנה מפני הטומאה.

ברש"י פי' כגון שהי' נשיא חולה ואמדהו
למות קודם הפסח. צ"ב כיצד משכח"ל שידעו
שבועיים קודם שעוד שבועיים ימות הנשיא,
הרי דברים כאלה קשים לאומדם אפי' לכמה
שעות מתי בדיוק ימות.

הר"ר פינחס ליברמן

בחת"ס כ' דמיירי שנעשה טריפה לפני
כשנה והרי טריפה אינו חי י"ב חודש, ולכן
יודעים שימות בע"פ. אך עדיין צ"ב דבטריפה
יכולים לדעת רק ע"ז מתי יחי', ואין יודעים
ממתי ימות, וכאן משמע שיודעים שימות
בע"פ, ולא קודם לכן, וצ"ב כיצד יודעים זאת.

הר"ר אביעד פנוש

תגובת רבינו - יל"פ כגון דהרופאים אמדהו
שהוא בריא לגמרי ואינו עלול למות במהרה,
אלא דמצד שני אנו יודעים שהוא טריפה,
ולכן יודעים שימות ביום אחרון של י"ב חודש
ממתי שנעשה טריפה, ובזה יתיישב להחת"ס
מהו אמדהו שכ' רש"י, דלדבריו אינו אומדנא
אלא ידיעה, ולהנ"ל א"ש דהאומדנא הוא שלא
ימות קודם ע"פ, ואנו יודעים שלא יחי' לאחר
ע"פ כיון שהוא טריפה.

במל"מ בהל' אבל פ"ג כ' לבאר דברי
הירושלמי דכל ישראל לא הקריבו בעצרת
כשמת דוד המלך, כיון שהיו אוננים, והקריבו
למחרתו קרבן חגיגה וראי', והק' דהרי היו
טמאים כמ"ש הרמב"ם דכולם צריכים
להטמאות לנשיא, ותי' דכיון שהיו מצווים
להקריב הקרבנות נמנעו מלהטמא למלך.
עכ"ד. ויל"ע לדבריו מה החשש שימות הנשיא
בע"פ הרי לא יטמאו לו כדאי שלא לבטל קרבן
ראי' וחגיגה ושמחה שאינם באים בטומאה.

הר"ר יעקב דוד ברים

גמ' מעשה בחזקי' שעובר את
השנה מפני הטומאה.

יל"ע דמלך אין מושיבין אותו בעיבור שנה
כמבואר לקמן יח: ואין עובר חזקי' שהי' מלך
ישראל.

הר"ר יעקב דוד ברים

גמ' שטומאה הותרה בציבור.

בתוס' כאן כתבו דההגדרה קרבן ציבור
היא לאו דווקא, אלא כל דבר שקבוע לו זמן
דוחה את הטומאה ואת השבת. ויל"ע דבכ"מ
משמע דהוא משום מעלת הציבור, וכמו שכ'
רש"י במנחות כא. שהוא מפני כבוד ציבור, עי'
ילקוט פר' נשא בפר' הנשיאים ובזית רענן,
ועי' בגמ' פסחים עו:, ובזבחים טז:, דמשמע
שהוא משום לתא דציבור.

א' הלומדים

גמ' אין מעברין את השנה ביום ל' של
אדר הואיל וראוי לקובעו ניסן.

יל"ע מה יהא באופן שאין ל' ראוי להיות
ר"ח, כגון שכבר עשו ח' חדשים חסרים
שאינ יכולים לעשות גם חודש זה חסר, או
להסוברים דכשנראה לבנה הישנה בלילה אין
עושים אותו היום ר"ח, האם אז יכולים לעבר.
הר"ר יהודה אלתר

הגליון הוקדש לעילוי נשמת הרה"ח ר' נחמן אלבזים ז"ל מילדי טהרן
ונאמן ביתם של רבותינו הקדושים מגור נפטר בשם טוב ד' טבת תשע"ז

יום א' וישב סנהדרין דף ט' ע"א
**"ומה שנים נמצא אחד מהן קרוב או
 פסול עדותן בטלה, אף שלושה נמצא
 אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה"**

דנו האחרונים (נובי"ת אעה"ז ע"ו ועוד) האם
 נפסלה כל העדות גם מלחייבו שבועה, דהא
 ע"א יכול בעצמו לחייב שבועה, ויוכל אחד
 מהכשרים לחייב שבועה הגם שנתפרדה
 החבילה, אולם הכרעת רוב האחרונים
 דגם לשבועה הם נפסלים. וכן מוכח בדברי
 הראשונים (ריטב"א מכות).

ולשיטת קצת מהאחרונים דלא נפסלו
 משבועה, יש לדון האם עד המסייע יפטר
 משבועה, שהרי העד המסייע הוא כנגד שניים,
 [בכת של שלושה שרק אחד קאו"פ], או דמ"מ
 לגבי חיוב שבועה מהני עד המסייע לפוטרו,
 וכן הדעת נוטה.

והנה מפורסמן דברי החידושי הרי"מ (נדפס
 היום במכות ה:) שהקשה מהו ההיקש "מה שנים
 עדים כו' אף שלושה", הרי במציאות אינם
 שווים להדדי, דבשלושה יש עדים כשרים
 גם ללא הפסול [וכעין שאלת הגמ' אין דנים
 אפשר משאי אפשר]. ותירץ, דאה"נ, הלימוד
 אינו שהשניים האחרים נפסלים, אלא הלימוד
 הוא להשוות את כל המעידים, שאנו נשענים
 על כולם באופן שווה, ולכן, כמו שבשניים
 אנו סומכים על שניהם באופן שווה, כך גן
 בשלושה, העדות נשענת על כל אחד מהם
 באופן שווה, וכשאחד מהם נחסר, אין כאן
 עדות שלימה.

ולפ"ז יצטרכו להבין איך דנו הראשונים
 לפסול נמצא קאו"פ גם בשעת ראיית העדות,
 והח"י הרי"מ שם כבר דן בזה.

ועוד יל"ע, למה אינם יכולים לחזור ולהעיד
 אח"כ, אם לא נפסלו בעצמם, ולכא"ו משמע
 שנפסלו ממש. וגם בזה יש מקום ליישב.

אך למעשה הח"י הרי"מ חוזר בו, ממה
 שחידשו הראשונים [ולמעשה כבר מב' כן
 בירושלמי], שדימו דין עדות שבטלה מקצתה
 בטלה כולה, לדין נמצא אחד מהם קאו"פ, והרי
 לגבי עדות שבטלה מקצתה לא שייך ההסבר
 הנ"ל, שהרי שם רק חלק מדיבור העדות בטל,
 ונתחדש שבטל כל העדות, ומוכח דגם הדין
 דנמצא אחד קאו"פ היינו שכל העדים נפסלים.
 ולפי יסודו של הח"י הרי"מ פשוט דלא
 נפסלו מלחייב שבועה, דהרי לא נפסלו כלל.
 והא דביארנו לעיל דהפשטות הוא שנפסלו
 גם משבועה, א"ש עם הנ"ל שהחידושי הרי"מ
 חזר בו.

והנה ברעק"א (בתשובה קע"ט) מסתפק, בנמצא
 קאו"פ האם לכה"פ מהני עדותם של השניים
 הכשרים, לגבי לפסול את הבע"ד שטען כנגד
 עדותם. וכגון מי שהודה במקצת ונשבע.
 ובאו שלושה עדים להעיד שחייב הכל ודלא
 כשבועתו, ונמצא אחד מהם קאו"פ ועדותם
 התבטלה. האם יכולים השניים הנשארים
 להעיד לכה"פ ששבועתו היה לשקר, ולפסול
 מעתה לעדות ולשבועה, דהגם שנפסלו
 מלהעיד על עצם החיוב, מ"מ הרי עניין אחר

הוא, או שמ"מ כיון שהעדות הזאת נגזרת
 מעדותם שהעידו מקודם לחייבו, א"כ נפסלו
 לגמרי.

ויתכן דספק זה תלוי בנדון שהבאנו מכבר
 (מתשובת מבי"ט), האם המעיד לפסול אדם אחר
 צריך לפרט מחמת איזה איסור נפסל.

ובמאירי בסוגיין דן במפורש בשאלה זו,
 דכתב דהגם שנמצא קאו"פ עדותם בטלה,
 עדיין משביעין אותו שבועת היסת, [שהרי גם
 ללא העדים חייב בשבועת היסת], ואם יאמר
 שהוא מפחד להישבע, כי השנים הכשרים
 יבואו אח"כ לפסולו מחמת שבועת שקר,
 כותבין לו ב"ד שטר שמפורש בו כל סיפור
 הדברים, ובוה יוכל להביא ראיה שלא יוכלו
 לפסולו במקום אחר. ומפורש דנקט שעדותם
 בטלה גם מלפוסלו.

וברור דכל נדון הרעק"א מב' רק עם חזרת
 הח"י הרי"מ, דשאר העדים נפסלו בעצם, ולא
 רק משום שהכת נתבטלה.

ואגב, ראוי לציין דבמאירי משמע חידוש
 נוסף, דרק אם הוא יבקש, יתנו לו ב"ד את
 הראייה, אך בראשונים מב' בצירים כגון אלו,
 שמלכתחילה אין נותנים לו להשבע בכהאי
 גוונא שיכול להיפסל אח"כ.

יום ב' וישב ט' ע"ב

**"מה יעשו שני אחים ואחד שראו
 כאחד שהרג את הנפש".**

שואל הח"י הרי"מ במכות, למה נקט התנא
 דוקא ציור זה של "שני אחים", ומאי שנא
 מהרישא דנקט בסתמא "קרוב או פסול",
 ותירץ באופן אחד, דאשמעינן חידוש מיוחד
 שגם בשני אחים איכא דין זה דנמצא קאו"פ
 עדותן בטלה, דהיה מקום לומר, דכיון שכל
 אחד בפנ"ע כשר לעדות, שהרי אינם קרובים
 לבעל הדין, או פסולים מחמת עצמם, אפשר
 להכשיר את אחד מהם ולצרפו לעד האחר,
 קמ"ל דגם בזה שייך דין נמצא קאו"פ, ועדות
 כולם בטלה.

וסברא זו כבר מוזכרת באחרונים (אחיעזר ודבר
 אברהם), לגבי מה שהבאנו לעיל מרוב האחרונים
 שעדותם בטלה גם לעניין חיוב שבועה, ודנו
 דבשני אחים אפשר דשפיר יוכלו לחייבו
 שבועה, דהא לשבועה סגי בע"א, וכל אחד
 מהאחים בכוחו לחייבו שבועה, ואיך אפשר
 לפוסלם יותר ממה שהם פסולים מלכתחילה.
 אך למעשה נקטו דגם באופן זה דשני אחים
 יפסלו שניהם גם מלחייבו שבועה.

ובאופן נוסף מתרץ הח"י הרי"מ, דדיבר
 התנא בהווה, כי בפסולים גמורים, הפסול יודע
 בעצמו מלכתחילה שעליו ליהזר לא לדקדק
 ולראות, כדי שלא לפסול את כל העדות, אך
 בשני אחים, שכל אחד בפנ"ע כשר הוא, קשה
 יותר להשגיח בדבר.

ואפשר לתרץ באופן נוסף, דלהכי לא נקט
 קאו"פ, כי בהם לא שייך כל כך הנדון "מה
 יעשו", כי אי אפשר לסמוך עליהם כלל, כי
 הקרוב לבעל הדין יש לו נגיעה לחפות על
 קרובו, ורשע בוודאי אי אפשר לסמוך עליו,

ולכן נקט התנא שני אחים, שאנשים כשרים
 הם, ואפשר לדון מה יעשו.

**"ר' יוסי אומר לעולם אינו נהרג עד
 שיהיו פי שני עדיו מתרין בו"**

יל"ע איך מתרין בו שניהם, האם דווקא בבת
 אחת, דהא הכלל הוא תרי קלא לא מישתמע,
 אלא אם כן במילי דחביבא, והתראה רחוק
 לומר דהוא מילתא דחביבא, [ואפי' להשיטות
 שהוא עונה להם "על מנת כן אני עושה", עדיין
 לא נראה דהוי מילי דחביבא], אך י"ל דרק
 במגילה שצריך לשמוע כל תיבה, אמרינן דלא
 מישתמע, אך בהתראה שהעיקר שיבין את
 כוונתם, שפיר מישתמע.

או י"ל דא"צ שיתרו שניהם בב"א, ואפשר
 גם בזה אחר זה. והגם שבתוספתא [סנהדרין
 י"א] כשמובא דין זה דר"י, הלשון הוא "עד
 שיהיו שני עדיו מתרין בו כאחד", יתכן דאין
 הכוונה בבת אחת ממש, ודוגמא לזה לקמן
 דף ל' ע"א, דהעדים צריכים להעיד כאחד,
 ולאפוקי אחד היום והשני למחר, ואע"ג
 שאינם מעידים ממש בב"א, וחז"ל ד"כאחד"
 אין הכוונה בהכרח בב"א.

ובהמשך דברי התוספתא יש ציור שמודה
 ר' יוסי דלא מהני ההתראה, ולא ברור הגירסא
 שם, והנו"כ שם דנים בכוונת הדברים, האם
 באופן שהיה הפסק בין התראת הראשון לשני,
 או שאחד לא ראה, ע"ש, ועכ"פ משמע דעצם
 זה שלא התרו בב"א אינו פוסל את ההתראה.
 ויש כאן חידוש, דהא התראה צריכה להיות
 קודם העבירה, בתוכ"ד של העבירה עצמה,
 והרי נמצא שהראשון אינו מתרה בתוכ"ד
 מהעבירה, שהרי השני מתרה אחריו. וצ"ל
 דהתראת שניהם נחשב כהתראה אחת גדולה,
 ומספיק במה שהתראת השני היה בתוכ"ד
 מהעבירה.

וכע"ז מצאנו לגבי הגדת עדות, שאם השני
 מעיד בתוכ"ד של הראשון, נחשב עדות שניהם
 כעדות אחת גדולה, לגבי זה שהראשון עדיין
 יכול להתחרט מעדותו, עד לאחר תוכ"ד של
 הגדת השני. וכן יש בזה עוד נפק"מ בהל'
 עדות.

אך כאן החידוש גדול יותר מהגדת
 עדות, שהרי בשעת התראת הראשון עדיין
 אין התראתו התראה, כי לא היתה תוכ"ד
 מהעבירה, ונמצא שהיא תלויה ועומדת, ורק
 אח"כ כשהשני יתרה אחריו ויהיה תוכ"ד
 מהעבירה, יוכשר בזה התראתו של הראשון,
 והוא חידוש.

"עדי האב נהרגין ומשלמין"

בהא דלכא"ו היו צריכין ג"כ ללקות, שהרי
 זממו לחייב את הבעל גם במלקות של מוציא
 ש"ר, דיברו בזה הרעק"א בתוס' כתובות לב:
 והחזו"א חו"מ סו"ס י"ט, שנחלקו בהבנת
 העניין, עיי"ש היטב.

